

KANSAINVÄLINEN MYYNTIMENESTYS

ANNETTE HESS

WSOY

TULKKI

»Hess kirjoittaa lähihistoriasta
kouriintuntuvan todellisesti, täyttää sen elämällä.
Nimi Annette Hess on laatutakuu.»

— STERN

Annette Hess

TULKKI

SUOMENTANUT PIIRKKO ROINILA

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Taiteen edistämiskeskus on tukenut kirjan suomentamista.

F I
L I

FILI – Finnish Literature Exchange on tukenut kirjan suomentamista.

Hepreankielisten rukousten suomennotokset s. 158 ja 159 ovat juutalaisen seurakunnan rukouskirjasta *Sidur Helsinki* (2., uudistettu painos 2008, 1. painos 2006).

Suomentaja kiittää professori Tapani Harviaista avusta hepreankielisten tekstien löytämisessä sekä Shavuot-hymnin s. 267 suomentamisesta ja oikeustieteen professori Jukka Mähöstä oikeudenkäyntisanastoon liittyvästä avusta.

Saksankielinen alkuteos
Deutsches Haus (2018)

© 2018 by Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin. Published in 2018 by Ullstein Verlag.
Suomennotoksen © Pirkko Roinila ja WSOY 2020

ISBN 978-951-0-44633-1

PAINETTU EU:SSA

Ensimmäinen osa

YÖLLÄ OLI jossain taas palanut. Hän haistoi sen heti astuessaan ilman päällystakkia sunnuntainhiljaiselle, ohuen lumikerroksen peittämälle kadulle. Tämänkertainen palo oli selvästi ollut ihan lähellä heidän taloan. Tavanomaisen talviudun läpi tunkeutui pistävä haju: hiiltyneen kumin, palaneen kankaan ja sulaneen metallin mutta myös kärventyneen nahkan ja karvojen katku. Jotkut äidit nimittäin pitivät pikkuvauvan alla lampaantaljaa kylmää vastaan. Ei ollut ensimmäinen kerta kun Eva mietti, kuka tuollaista tekisi, kuka oli useampana yönä tunkeutunut takapihojen kautta vuokrataloihin ja sytytellyt käytäviin jätettyjä lastenvaunuja palamaan. Joku mielenvikainen, tai nuorisojengi, ajatteli moni. Onneksi tuli ei ollut vielä levinnyt yhteenkään taloon. Kukaan ei ollut vahingoittunut. Paitsi tietysti taloudellisesti. Uudet lastenvaunut maksoivat Hertiellä 120 markkaa. Ei mikään pikkusumma nuorille perheille.

Sanat »nuorille perheille» toistuivat kaikuna Evan päässä. Hän asteli hermostuneena edestakaisin pitkin jalkakäytävää. Pakasti. Hän ei palellut, vaikka hänellä oli yllään vain uusi vaaleansininen silkkimekkonsa; hän hikoili jännityksestä. Tulossa ei ollut kuka tahansa, vaan hänen »elämänsä onni», kuten sisko ivallisesti miestä nimitti. Eva odotti sulhastaan, joka esittäytyisi perheelle ensimmäisen kerran juuri tänään, kolmantena adventtisunnuntaina. Hänet oli kutsuttu heille

lounaalle. Eva katsoi rannekelloaan. Kolme minuuttia yli yhden. Jürgen oli myöhässä.

Jokunen auto ajoi hidasta vauhtia ohitse. Sateli kevyttä hitu-lunta. Sen sanan isä oli keksinyt sääilmiölle, jossa pilvistä leijaili pieniä jäälastuja. Kuin joku olisi höylännyt jättimäistä jäälohkareta. Se joku, joka määräsi kaikesta. Eva kohotti katseensa harmaalle taivaalle, lumesta vaalenneiden kattojen yläpuolelle. Silloin hän huomasi, että häntä tarkkailtiin. Toisen kerroksen ikkunassa, Deutsches Haus -nimikyltin yläpuolella a- ja u-kirjainten kohdalla seisoj vaaleanruskea hahmo, joka katseli alas Evan suuntaan. Äiti. Hänessä ei näkynyt liikutuksen merkkejä, mutta Evasta tuntui kuin hän olisi jättänyt jäähyväisiä. Eva käänsi nopeasti selkensä. Hän nielaisi. Se vielä puuttui, että alkaisi itkettää.

Ravintolan ovi avautui ja isä astahti ulos. Jykevänä ja luottamusta herättävänä valkoisessa takissaan. Hän ei kiinnittänyt huomiota Evaan, vaan avasi oven oikealla puolella olevan lasikehikon muka vaihtaakseen ruokalistan uuteen. Eva tiesi hyvin, että se vaihdettaisiin vasta laskiaisena. Tosiasiassa isä oli hyvin huolissaan. Hän oli kiintynyt Evaan ja odotti mustasukkaisena tuntematonta miestä, jonka oli kohta määrä saapua. Eva kuuli hänen hyräilevän hiljaa antaakseen ymmärtää, että kaikki oli niin kuin aina. Yhtä niistä kansansävelmistä, joiden sanoja hän tapasi huvikseen väännellä. Ludwig Bruhns oli omaksi harmikseen täysin epämusikaalinen. »Kaivolla portin luona mä kerran laulelin: Oi leeeehmus kaunehin.»

Äidin viereen ikkunaan ilmestyi nuorempi nainen, jolla oli tuhkanvaaleat, tupeeratut hiukset. Hän heilutti kättään liioitellun innokkaasti, mutta Eva huomasi matkankin päästä, että siskon mieli oli maassa. Ei se kuitenkaan Evan vika ollut. Hän oli odottanut tarpeeksi kauan, että isosisko menisi naimisiin ensimmäisenä. Mutta kun Annegret täytti 28 ja alkoi sitä paitsi kasvaa yhä enemmän leveyttä, oli Eva päättänyt, sovittuaan asiasta salaa vanhempiansa kanssa, että vanha sääntö pitäisi nyt kumota. Johan häntä itseäänkin saattoi melkein sanoa vanhaksipiiaksi. Häntä ei ollut erityisemmin tavoiteltu. Perhe ei voinut sitä ymmärtää, sillä Evasta sai terveen ja naisellisen vaikutelman – täyteläiset huulet, kapea nenä ja pitkä, luonnonvaalea tukka, jonka hän itse leikkasi ja kampasi tyylikkääle nutturalle. Mutta hänen silmissään oli usein rauhaton katse, ikään kuin hän olisi ounastellut jonkinlaista katastrofia. Eva epäili sen herättävän miehissä torjuntaa.

Viittä yli yksi. Jürgenä ei näkynyt. Sen sijaan ravintolanoven vasemmalla puolella avautui ulko-ovi, ja Eva näki pikkuveljensä astuvan ulos. Stefanilla ei ollut takkia, mikä puolestaan sai ylhäällä seisovan äidin koputtamaan ikkunaan ja elehtimään huolestuneena. Stefan vain tuijotti uhmakkaana eteensä, olihan hänellä sentään oranssi myssynsä ja samanväriset lapaset. Hän veti perässään kelkkaa. Hänen ympärillään tanssahteli Purzel, juonikas mutta koko perheen palavasti rakastama mäyräkoira.

»Täällä haisee!» Stefan sanoi. Eva huokaisi: »Tehän tästä vielä puututte! Hemmettiin koko perhe!» Stefan alkoi kis-

koa kelkkaa edestakaisin jalkakäytävän ohuella lumikerroksella. Purzel nuuski lyhtypylvästä, kieppui villisti ympäriinsä ja kakki sitten vastasataneelle lumelle. Läjä höyrysi. Kelkan jalakset raapivat asfalttia. Äänikulissiin liittyi lumilapion kaaputus, sillä isä oli ryhtynyt puhdistamaan lunta ulko-oven edestä. Eva näki, miten hän kohotti käden selkensä tueksi ja nipisti silmänsä kiinni. Isällä oli taas kipuja – vaikutti hän sitä ikinä tunnustaisi. Eräänä lokakuun aamuna, kun hänen ristiselkäänsä oli jo pidemmän aikaa hemmetisti juilunut, niin kuin hän itse asian ilmaisi, hän ei ollut enää päässyt jaloilleen. Eva oli kutsunut sairasauton, kaupunginsairaalassa oli sitten otettu röntgenkuva ja todettu välilevyn pullistuma. Se leikattiin, ja lääkäri oli kehottanut häntä luopumaan ravintolanpidosta. Ludwig Bruhns oli selittänyt, että hänellä oli perhe elätettävään. Miten siitä muka selviäisi olemattomalla eläkkeellä? Perhe oli suostutellut isää palkkaamaan kokin, hänen olisi lakattava seisomasta itse keittiössä. Mutta Ludwig oli kieltäytynyt laskemasta vierasta ihmistä valtakuntaansa. Ratkaisuna oli silloin ollut lounastarjoilusta luopuminen. Syksystä lähtien he olivat avanneet ovet vasta illalla. Liikevaihto oli siitä kutistunut miltei puoleen. Mutta Ludwigin selkä oli parempi. Silti Eva tiesi, että isän hartain toive oli aloittaa lounastarjoilu uudelleen kevään tullen. Ludwig Bruhns rakasti työtään, hän nautti siitä, kun vieraat viihtyivät ja seurustelivat keskenään, kun ruoka maistui, ja kun he lähtivät kotiin tyytyväisinä, kyläisinä ja pienessä sievässä. »Minä huolehdin siitä, että ihmisten ruumis ja sielu pysyvät kasassa», hän tapasi sanoa. Mihin äiti aina heitti perään: »Mitä useampi soppa, sitä huonompi kokki.» Eva alkoi sittenkin palella. Hän pani käsivartensa

puuskaan ja värisi. Hän toivoi hartaasti, että Jürgen kohtelisi hänen vanhempiaan kunnioittavasti. Eva oli jo pari kertaa nähnyt hänen suhtautuvan tarjoilijoihin tai myyjättäriin ikävän ylimielisesti.

»Poliisit!» Stefan kiljaisi. Paikalle ajoi mustavalkoinen auto sireeni katolla. Autossa istui kaksi miestä tummansinisissä univormuissa. Stefan jähmettyi kunnioittavasti paikalleen. Eva ajatteli, että poliisit olivat varmaan matkalla tutkimaan poltettuja lastenvaunuja, etsimään johtolankoja ja kyselemään talon asukkailta, olivatko he nähneet yön aikana jotain epäilyttävää. Auto liukui ohitse lähes äänettömästi. Molemmat poliisit nyökkäsivät tervehdyksen ensin Ludwigille, sitten Evalle. Tässä korttelissa kaikki tunsivat toisensa. Sitten poliisi-auto kääntyi Königsstraße. Niin, palo oli varmaan syttynyt lähion puolella. Vaaleanpunaisessa kerrostalossa. Siellähän asuu joitakin perheitä. Nuoria perheitä.

Kaksitoista yli yksi. Hän ei tulekaan. Hän on tullut toisiin ajatuksiin. Hän soittaa huomenna ja sanoo, että me emme sovi yhteen. Eva kulta, meidän perheitemme välinen yhteiskunnallinen kuilu ei ole ylitettävissä. Pläts!!! Stefan oli heittänyt häntä lumipallolla. Se osui suoraan rintaan, lumi valui jäätävänä kaula-aukkoon. Eva tarttui Stefania villapaidasta ja kiskoi hänet luokseen. »Senkin idiootti! Mekko on upouusi!» Stefanin kasvoille ilmestyi syyllisyydentuntoinen virnistys. Eva aikoi jatkaa sättimistä, mutta juuri sillä hetkellä Jürgenin keltainen auto ilmestyi kadun päähän. Evan sydän hypähti kuin säikky vasikka. Hän kirosi heikkoja hermovarustustaan,

jonka takia hän oli käynyt lääkäriilläkin. Hengitä rauhallisesti! Siitä ei tullut mitään. Jürgenin auton lähestyessä Eva tajusi välähdyksenomaisesti, ettei mikään voisi vakuuttaa hänen vanhempiaan siitä, että Jürgen tekisi heidän tyttärensä onnelliseksi. Eivät edes hänen rahansa. Eva erotti nyt Jürgenin kasvot tuulilasin takana. Jürgen näytti väsyneeltä. Ja vakavalta. Hän ei katsonut Evaan. Kauhistuttavan hetken ajan Eva ajatteli, että hän painaisi kaasua ja ajaisi pois. Mutta sitten hän jarrutti. Stefanilta pääsi: »Sillähän on musta tukka! Kuin mustalaisella!»

Jürgen ohjasi auton vähän liian lähelle jalkakäytävää. Renkaan kumi kirskuu sen reunaa pitkin. Stefan tarttui Evan käteen. Eva tunsu lumen sulavan kaula-aukossaan. Jürgen sammutti moottorin ja jäi vielä hetkeksi autoon istumaan. Tätä näkyä hän ei unohtaisi koskaan: naiset ylhäällä ikkunassa Haus-sanan yläpuolella, yksi lihava ja yksi hento, siinä harhaluulossa että olivat näkymättömiä, pikkupoika kelkkoineen silmät tapillaan, lumilapiota pitelevä järkälemäinen isä, joka seisoi ravintolan ovella valmiina mihin tahansa. Kaikki katsoivat häneen kuin syytettyyn, joka astuu ensimmäistä kertaa oikeussaliin ja istuu penkilleen. Paitsi Eva. Hänen katseensa oli täynnä pelonsekaista rakkautta.

Jürgen nielaisi, pani hatun päähänsä ja otti etuistuimelta silkkipaperiin käärityn kukkakimpun. Hän nousi autosta ja lähestyi Eva. Hän aikoi juuri ottaa hymyn kasvoilleen, kun jokin nipisti häntä lyhyesti mutta kipeästi pohkeesta. Mäyräkoira. »Purzel! Hyi! Lopeta!» Eva huusi. »Stefan, vie koira sisään! Makuuhuoneeseen!» Stefan nurisi mutta nappasi

Purzelin syliinsä ja raahasi sätkivän koiran sisälle. Eva ja Jürgen katsoivat toisiinsa hämmentyneinä. He eivät oikein tienneet miten tervehtiä perheenjäsenten katsellessa. Sitten he kätelivät ja alkoivat puhua yhtäaikaa: »Suo anteeksi, he ovat niin uteliaita.» »Johan on vastaanottokomitea! Mistä moinen kunnia?» Kun Jürgen päästi Evan käden, isä, äiti ja sisko katosivat tähystyspaikoiltaan kuin kaniinit koloihinsa. Eva ja Jürgen olivat yksin. Jäinen tuuli pyyhki kadun yli.

Eva kysyi: »Tekeekö mielesi hanhipaistia?»

»En ole päiväkausiin ajatellut mitään muuta.»

»Pääasia on, että tulet juttuun pikkuveljeni kanssa. Sitten kaikki muutkin ovat sinun puolellasi.»

Molemmat nauroivat tietämättä mille. Jürgen suuntasi kohti ravintolan ovea, mutta Eva ohjasi hänet vasemmalle, asunnon ulko-ovelle. Hän ei halunnut johdattaa Jürgeniä hämärän ravintolasalin läpi, missä haisi läikkyneeltä oluelta ja kostealta tupakantuhkalta. Niinpä he kipusivat vahattuja, mustakaiteisia rappuja ravintolan yläpuolella olevaan asuntoon. Kaksikerroksinen talo oli rakennettu sodan jälkeen uudelleen, sillä se oli tuhoutunut lähes kokonaan kaupunkiin kohdistuneessa ilmahyökkäyksessä. Tulihelvetin jälkeisenä aamuna jäljellä oli vain pitkä baaritiski, joka seisoj paljaan taivaan alla säiden riepoteltavana.

Evan äiti odotti ylhäällä asunnon ovella ja loihti kasvoilleen hymyn, joka oli oikeastaan varattu ravintolan kanta-asiakaille. Sokerinaamaksi Stefan sitä nimitti. Edith Bruhnsilla oli kaksirivinen granaattikaulanauhansa ja sen lisäksi kullatut korvanapit riippuvine viljelyhelmineen ja aitokultainen

apilanlehden muotoinen rintaneula – koko koruarsenaalinsa, ja se oli Evalle uutta. Hänelle tuli mieleen satu joulupuusta, jota hän oli lukenut Stefanille. Kuusesta, joka vietiin joulun jälkeen vintille, jotta se voitaisiin polttaa pihalla kevään tullen. Sen kuivuneissa oksissa riippui unohtuneita koristeita joulu-aaton jäljiltä.

Sopiipahan kolmannen adventtisunnuntain tunnelmaan, Eva ajatteli.

»Herra Schorrmann, jopas te sään toitte tullessanne! Ja ruusuja joulukuussa?! Mistä ihmeestä te niitä saitte käsiinne, herra Schorrmann?»

»Hänen nimensä on Schoormann, äiti, kahdella oolla!»

»Antakaas minulle hattunne, herra Schoormann.»

Olohuoneessa, jota sunnuntaisin käytettiin myös ruokasalina, Ludwig Bruhns tuli paistiharukka ja lintusokset käsissään Jürgeniä vastaan. Hän ojensi oikean ranteensa tervehdykseksi. Jürgen pyyteli anteeksi. Lumikeli. »Ei hätää. Kaikki on vielä hyvällä mallilla. Hanhi on iso, kahdeksankiloinen. Se ottaa oman aikansa.» Annegret lähestyi Jürgeniä takalalta. Silmänrajauksissa oli vähän liikaa mustaa ja huulipunassa vähän liikaa oranssia. Hän ojensi Jürgenille kätensä ja hymyili juonikkaasti: »Onneksi olkoon. Ette taatusti tule pettymään.» Jürgen pohti, tarkoittiko hän hanhea vai Evaa.

Hetken päästä kaikki istuivat ruokapöydässä ja katsoivat höyryävää lintua. Jürgenin tuomat keltaiset ruusut seisoivat kristallimaljakossaan hanhen vieressä kuin hautakoriste. Radiosta kuului vaimeaa sunnuntaimusiikkia. Tarjoilukaapin

päällä pyöri joulupyramidi kolmen lepattavan kynttilän liikuttamana. Neljättä ei ollut vielä sytytetty. Keskellä pyramidia näkyi Maria, Joosef ja seimi lapsineen tallin edustalla. Ikuisessa kiertoliikkeessä perheen ympärillä kiiruhtivat erinäiset lampaat ja paimenet sekä kolme itämaan tietäjää kameleineen. He eivät koskaan tavoittaisi pyhää perhettä, eivät koskaan voisi ojentaa lahjojaan Jeesuslapselle. Evasta se oli ollut pienenä surullista. Eräänä jouluna hän oli näpistänyt mustan tietäjän lahjan ja asettanut sen seimen äärelle. Seuraavana jouluna se pieni punainen puusta veistetty paketti oli kadonnut, ja maurikuningas oli saanut kiertää kehää tyhjin käsin. Lahjapakettia ei ollut sen koommin nähty. Sitä tarinaa Evan äiti kertoi joka kerta joulun alla haettuuan pyramidin vintiltä. Eva oli ollut siihen aikaan viiden vanha, mutta hän ei muistanut koko tapausta.

Evan isä leikkasi lintusaksilla hanhenrinnan pituussuunnassa auki. »Onko tuo hanhi joskus ollut elossa?» Stefan katsoi isäänsä kysyvästi. Isä iski Jürgenille silmää. »Ei, se on teko-hanhi. Pelkästään syömistä varten.» »No sitten rintapala!» Stefan ojensi lautastaan isälle. »Kulta pieni, vieraalle ensin.» Evan äiti otti Jürgenin lautasen, dresdeninposliinia jossa oli vihreät köynnösornamentit, ja ojensi sitä miehensä suuntaan. Eva huomasi Jürgenin katselevan vaivihkaa ympärilleen. Jürgen tutkaili kuopalle istuttua sohvaa ja keltaruutuista huopaa, jonka äiti oli levittänyt puhki kuluneen kohdan päälle. Äiti oli sitä paitsi virkannut pienen pitsiliinan vasenta käsinojaa varten. Isä istuutui sohvaan aina puolenyön jälkeen palattuuan keittiöstään ja nosti jalat matalan, pehmustetun jakkaran

päälle, niin kuin lääkäri oli kehottanut. Sohvapöydällä lojui viikkolehti *Der Hausfreund*, auki sanaristikon kohdalta, siitä oli ratkottu neljäsosa. Toinen virkattu liina suojasi arvokasta televisiota. Jürgen veti tuoksua nenäänsä ja kiitti kohteliaasti täydestä lautasesta, jonka Evan äiti laski hänen eteensä käännellen sitä erityisen herkullisen näköiseen asentoon. Hänen korvakorunsa heiluivat edestakaisin. Evan isä, joka oli vaihtanut valkoisen takkinsa sunnuntaiasuun, istuutui Evan viereen. Hänen poskellaan oli jotain vihreää. Varmaan persiljaa. Eva pyyhkäisi nopeasti kädellään isän pehmeiden kasvojen yli. Isä tarttui hänen käteensä ja puristi sitä lujasti katsomatta häneen. Eva nielaisi. Jürgenin arvioiva katse alkoi suututtaa häntä. Tottahan Jürgen oli tottunut toisenlaisiin oloihin. Mutta pitäisi hänen silti huomata, miten paljon vaivaa hänen vanhempansa näkivät, miten kunniallisia ja rakastettavia he olivat.

Aluksi kaikki söivät hiljaisuuden vallitessa. Annegret oli pidätyväinen, kuten aina seurassa, sohi vain haarukalla annostaan ruokahaluttoman näköisenä. Myöhemmin hän menisi keittiöön ahmimaan aterian jäännökset lautasilta ja kävisi yöllä ruokakomerossa kylmän hanhipaistin kimppuun. Hän ojensi Jürgenille maustekarusellin silmää iskien.

»Otatteko pippuria, herra Schoooormann? Entä suolaa?»

Jürgen kieltäytyi kohteliaasti, minkä Evan isä havaitsi katsettaan nostamatta.

»Minun ruokiini ei ole vielä kenenkään tarvinnut lisätä mausteita.»

»Eva kertoi, että olette sairaanhoitaja? Kaupunginsaira-lassako?» Jürgen kysyi kääntyen kohti Annegretia, joka oli

hänelle täysi arvoitus. Annegret kohautti olkapäitään, ikään kuin asia ei olisi mainitsemisen arvoinen.

»Millä osastolla?»

»Vastasyntyntyneiden.»

Seurasi hetken hiljaisuus, jonka aikana kaikki yhtäkkiä kuulivat radiokuuluttajan sanovan: »Hildegard-mummo Gerasta lähettää adventtiterveiset perheelle Wiesbadeniin ja erityisesti kahdeksanvuotiaalle Heinerille.» Sitten tuli taas musiikkia.

Edith hymyili Jürgenille.

»Mitä te teette työksenne, herra Schooormann?»

»Minä opiskelin teologiaa. Nyt työskentelen isäni yrityksessä. Sen johdossa.»

»Postimyyntialalla, eikö niin? Eikös teidän perheellänne ole postimyyntiyritys?» Kysyjä oli isä.

Eva tönäisi häntä. »Isä! Älkää viitsikö tekeytyä tyhmemmiksi kuin olette!»

Hetken hiljaisuus, sitten kaikki nauroivat, myös Stefan, vaikkei ymmärtänytkään, mille. Eva rentoutui. Hän ja Jürgen vaihtoivat katseita: Eiköhän se tästä! Evan äiti sanoi: »Totta kai meilläkin on Schoormannin kuvasto.»

Stefan hoilotti falsetissa mainossäveltä: »Schoormannilta mitä vain – kotiovelle saakka! Ding-dong! Dong-ding!»

Jürgen kysyi muka tiukkaan äänensävyyn: »Olettekos te sitten jo tilanneet? Se tässä nimittäin ratkaisee.»

Edith vastasi vikkellästi: »Totta ihmeessä. Yhden hiustenkuivaajan ja yhden sadetakin. Olimme oikein tyytyväisiä. Mutta teidän kannattaisi ottaa valikoimiin myös automaattipesukoneet. Sellaista hankintaa en mielelläni tekisi Hertiellä.»

Ovat siellä niin hanakoita kauppittelemaan. Kuvastoa voi tutkia kotona ja sitten harkita ostosta kaikessa rauhassa.»

Jürgen nyökkäsi ystävällisesti. »Siinä olette oikeassa, rouva Bruhns. Olen muutenkin suunnitellut joitakin uudistuksia yritykseemme.»

Evan katse oli rohkaiseva. Jürgen karaisi kurkkuaan.

»Minun isäni on sairas. Hän ei pysty johtamaan firmaa enää kovin kauan.»

»Sepä ikävää», äiti sanoi.

»Mikä häntä sitten vaivaa?» Isä ojensi Jürgenille kastikekylhoa. Mutta Jürgen ei halunnut puhua asiasta enempää. Hän levitti kastiketta lihan päälle.

»Herkullista.»

»Mukava kuulla.»

Eva tiesi, että Jürgenin isä alkoi olla yhä pahemmin kalkkeutunut. Jürgen oli puhunut asiasta vain kerran. Kertonut, että oli hyviä ja huonoja päiviä, mutta tilanne muuttui yhä arvaamattommaksi. Eva ei ollut vielä ehtinyt tutustua Jürgenin isään ja tämän toiseen vaimoon. Kuuluihan sulhasen ensiksi vierailta morsiamen vanhempien luona. Eva oli riidellyt Jürgenin kanssa siitä, pitäisikö tämän pyytää hänen kättään jo ensimmäisellä käyntikerralla. Jürgen vastusti ajatusta. Evan vanhemmat eivät pitäisi häntä kunniallisena, jos hän menisi suoraa päätä asiaan. Tai mikä vielä pahempaa, he kuvittelisivat, että Eva oli pieniin päin. Heidän sananvaihtonsa ei ollut johtanut mihinkään lopputulokseen. Eva yritti lukea Jürgenin kasvoilta, oliko tämä aikeissa puhua isän kanssa jo tänään, mutta Jürgenin katse ei paljastanut mitään. Hän tarkasteli Jürgenin käsiä, jotka pitelivät veistä ja haarukkaa

hieman tavallista jäykemmin. Evalla ei vielä ollut Jürgenin kanssa »intiimiä kanssakäymistä», kuten tohtori Gorf olisi asian ilmaissut. Vaikka kyllä hän siihen valmis olisi, olihan hän menettänyt viattomuutensa jo kaksi vuotta sitten. Mutta Jürgenillä oli asiasta selvä näkemys: ei sukupuolisuhdetta ennen avioliittoa. Hän oli vanhoillinen. Naisen oli alistuttava miehen ohjaukseen. Jürgen oli jo heidän ensi tapaamisellaan katsonut Evaa kuin olisi lukenut hänen sisintään, kuin olisi tiennyt paremmin, mikä hänelle oli hyväksi. Eva ei montakaan kertaa itse oikein tiennyt mitä halusi, eikä hänellä ollut mitään sitä vastaan, että häntä ohjailtaisiin. Sen enempiä tanssissa kuin elämässäkään. Häiden myötä Eva sitä paitsi nousisi ylemmäs yhteiskunnan rappusilla. Bornheimilaisen ravintolanpitäjän tyttärestä arvossapidetyn yrittäjän aviopuolisoksi. Ajatus huijasi Evaa, mutta huimaus oli miellyttävää lajia.

Heti lounaan jälkeen Eva valmisteli äitinsä kanssa kahvipöytää tilavassa keittiössä. Annegret oli jo lähtenyt. Hänen oli mentävä kaupunginsairaalaan hoivaamaan vastasyntyneitään. Eikä hän muutenkaan piitannut voikreemikakusta.

Eva leikkasi frankfurtinkranssin paksuiksi viipaleiksi, äiti jauhoi kahvipapuja pienessä sähkömyllyssä. Edith Bruhns tuijotti jylisevää laitetta. Kun ääni oli vaimennut, hän sanoi: »Hän ei ole ollenkaan sinun tyyppiäsi, Eva kulta. Meinaan kun ajattelee vaikka sitä Peter Krausia, sinähän olit aina niin ihastunut häneen ... »

»Siksikö vain, ettei Jürgenin tukka ole vaalea?»

Evaa kauhistutti, sillä äiti ei ilmiselvästikään pitänyt Jürgenistä. Ja Eva piti äitinsä ihmistuntemusta suuressa arvossa.

Ravintolan emäntänä Edith Bruhns tapasi lukemattomia ihmisiä. Hän pystyi ensi silmäyksellä erottamaan kunnialliset kunniattomista.

»Ne mustat silmät...»

»Äiti, hänen silmänsä ovat tummanvihreät! Katsoisit edes kunnolla.»

»Itsepähän tiedät. Ei siinä suvussa mitään vikaa ole. Mutta minä nyt olen rehellinen, kun en muutakaan voi, lapsi rakas. Tuo mies ei tee sinua onnelliseksi.»

»Mitä jos ensin tutustuisit häneen.»

Evan äiti kaatoi kiehuva vettä kahvilla täytettyyn suodatimeen. Tuokusta erotti, että kahvi oli kalliimpaa merkkiä.

»Hän on liian sisäänpäin kääntynyt. Eva, hän pelottaa minua.»

»Hän on vain mietтелиäs. Jürgenistä piti oikeastaan tulla pappi...»

»Luoja varjele.»

»Hän ehti opiskella teologiaa kahdeksan lukukautta. Mutta sitten hän tutustui minuun. Ja tajusi, ettei mitenkään pystyisi pitämään selibaattilupausta.»

Eva nauroi, mutta äiti pysyi vakavana. »Veikkaan, että hän keskeytti opinnot isänsä takia. Kai hänen on ruvettava johtamaan firmaa?»

»Niin.» Eva huokaisi, äiti ei ollut vitsailutuulella. Heidän katseensa seurasivat vettä, joka laskeutui poreillen suodattimessa.

Kun vaikeneminen päättyy

Frankfurt, 1963. Eva Bruhnsin asiat ovat hyvin. Kukaan ei enää muistele sotaa, Evallekin se on vain hämärä lapsuusmuisto. Vanhempien ravintola menestyy, Evalla riittää töitä puolan kielen tulkkina käännös-toimistossa, ja varakkaan poikaystävänsäkin pitäisi pian kosia. Mutta kun kiivasluonteinen nuori juutalainen lakimies tempaisee hänet töihin sota-oikeudenkäyntiin, tulkkamaan holokaustista eloon jääneiden todistajien kokemuksia, Eva kuulee ensi kertaa sanan Auschwitz. Oikeudenkäynti järjestyttää koko Saksaa ja lyö Evan tutun ja turvallisen elämän säpäleiksi.

Tulkki käsittelee Euroopan historian mustinta kipupistettä toisen maailmansodan jälkeen varttuneen sukupolven näkökulmasta. Samalla se luotaa nuorten naisten ja miestenkin itsenäistymistä ja perheen murrosta ja käsittelee tärkeimpänä kysymyksenään syyllisyyttä omista ja aiempien sukupolvien teoista.

	 9 789510 446331
www.wsoy.fi	84.2 ISBN 978-951-0-44633-1